

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

SOTEKO-hankkeen teema on erityisen tärkeä ja ajankohtainen.

Kokonaiskuva, joka on välittynyt hankkeen työskentelystä ja sen valmistelemasta loppuraportista, on varsin myönteinen.

Koska hankkeen käsittelemä koulutuskenttä on erittäin laaja, vaikuttaa se kuitenkin keskittyvän vain osaan sote-ammattilaisista ja heidän korkeakoulutukseensa. Hankkeen ison kuvan tarkastelun ulkopuolelle jätettiin mm. lääkärit ja psykologit. Näin ollen sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuspoliittisten linjausten kokonaisuus jää osittain vajaaksi.

Sote-alojen koulutuspaikkoja on lisätty korkeakouluissa merkittävästi viime vuosikymmenen aikana. Tampereen yliopisto on valmis vastaamaan sote-alan koulutuksen lisääntyneeseen tarpeeseen, mutta laadukkaan koulutuksen kehittämistä helpottaisi pitkäjänteisempi suunnittelunäkymä. Suunnittelunäkymä sisältää tutkintokoulutuksen lisäksi myös jatkuvan oppimisen ja erikoistumisväylien pitkäjänteisen kehittämisen. Yliopistokoulutuksen linjauksia pitäisi kyetä tekemään pitkällä aikajänteellä myös opiskelijavalintojen kehittämisen näkökulmasta. Lisäksi rahoitusmallin tämänhetkinen painopiste tutkintokoulutuksessa tuottaa oman hankaluutensa alan koulutuksen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

Koulutuspolkujen sujuvoittaminen on ehdottoman kannatettavaa, mutta samalla on syytä huomioida yliopistojen rahoitusmallissa kandidaatin tutkintojen poistumisen merkittävä vaikutus yliopiston rahoitukseen.

Hankkeen loppuraportissa ei käsitellä lainkaan korkeakoulujen ns. SORA-säädöksiä. SORA-säädökset vaikuttavat kuitenkin vahvasti siihen, millaisiksi opiskelijoiden koulutuspolut voivat muodostua.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan SORA-säädöksiä sovelletaan vain tutkintokoulutukseen. SORA-säädösten uudistamista tulee kiirehtiä tulevilla hallituskaudella.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

Tampereen yliopiston sosiaalityön koulutus on aktiivinen toimija sosiaalityön valtakunnallisessa Sosnet-verkostossa. Tampereen yliopisto tukee Sosnetin tavoin loppuraportin esityksiä sosiaalityön koulutuksen linjauksista ja niitä koskevista ehdotuksista.

Sosnet on käynnistynyt valmistelun, joka tähtää koulutuksen valintaväylien uudistamiseen. Valmistelun tavoitteena on selkeyttää valintaväyliä sekä edistää sosionomien pääsyä suorittamaan maisterin tutkintoa. Myös opetussuunnitelmien uudistaminen ja sosionomien täydentävien opintojen valmistelu on käynnistynyt jatkuen syyslukukaudella 2023.

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Yliopistojen yhteistyössä käynnistämässä valmistelussa tähdätään hyväksilukujen osalta siihen, että linjaukset koskevat kaikkien ammattikorkeakoulujen myöntämiä tutkintoja, ei vain yliopistojen lähiammattikorkeakouluja.

Kommentti ehdotukseen 1: Sosiaalityössä sosionomit valitaan pääsääntöisesti maisterin tutkintoon. Jos jatkossa kaikki sosionomit siirtyvät suorittamaan pelkkää maisterin tutkintoa, on tällä merkittävää vaikutusta yliopistojen tutkinnoista saamaan rahoitukseen. Samalla kuitenkin täydentäviä opintoja on välttämätöntä vaatia, jotta ammattihenkilölain reunaehdot sosiaalityöntekijän tehtäviin vaatimuksena olevasta koulutusedellytyksestä täyttyvät. Tätä ongelmaa yliopistojen rahoitusmallissa olisi syytä tarkastella uudelleen, jotta opiskelijoiden koulutusaikoja saataisiin tosiasiallisesti lyhennettyä.

Kommentti ehdotukseen 3: Tampereen yliopisto on valmis harkitsemaan ensikertalaisuuskiintiön ja koulutustarjonnan lisäämistä. Ensikertalaisuuskiintiön kasvattaminen edellyttää yhteistyötä lukioiden ja opinto-ohjaajien sekä työelämän edustajien kanssa sekä mm. koulutuksen markkinointia sellaisilla sosiaalisen median kanavilla, joita lukiolaiset käyttävät.

Kommentti ehdotukseen 6: Tampereen yliopisto kannattaa ehdotusta sosiaalialan korkeakoulutettujen tulevaisuuden osaamistarpeiden ja työnjakojen kehittämistä yhteistyössä hyvinvointialueiden, korkeakoulujen ja keskeisten sidosryhmien kanssa.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveystieteiden koulutuksen siirtymisen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Koulutuspolkujen lyhentäminen on kannatettavaa, eikä päällekkäisiä samantasoisia ja samoja osaamisia tuottavia tutkintoja tulisi olla. Jotta siirtyminen olisi mahdollisimman joustavaa, tulisi opetussuunnitelmia kehittää tiiviissä yhteistyössä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kesken.

Ehdotuksessa tuodaan esille, että tavoitteeksi asetetaan mahdollisimman vähäinen täydentävien opintojen vaatiminen, mikäli niitä katsotaan tarvittavan.

Tampereen yliopisto kannattaa ehdotuksia 7-11. Niiden edistäminen terveysalalla on ollut sujuvaa aloittaa yhdessä lähiammattikorkeakoulujen kanssa osana opetussuunnitelmatyötä. Seuraavana askeleena yliopisto näkee terveysalan koulutusten yhteistyöverkoston tiivistämisen valtakunnallisella tasolla esimerkiksi Sosnet tai Psykonet -mallin mukaisesti.

Mitä terveysalan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Ammattikorkeakoulututkinnosta suoraan yliopisto-opintoihin siirtymisen onnistuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä ammattikorkeakoulujen ja yliopiston välillä ja opetussuunnitelman muutosta molemmissa koulutusorganisaatioissa. Jotta muiden kuin yliopistopaikkakunnilla ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden tasavertaisuus toteutuu, on tarpeen muodostaa laaja-alainen työryhmä kehittämään opetussuunnitelmia.

Lisäksi toivottavaa olisi toteuttaa yhteisopetusta erityisesti yliopiston maisterivaiheessa. Siirtymävaiheessa tarvitaan lisäksi kansallisia kaikkien saavutettavissa olevia verkko-opintoja, jotka tulisi kehittää yhdessä eri tahojen kanssa. Digitalisaation hyödyntäminen koulutustarjonnassa tuodaankin esille raportissa.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

-

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Sote-alojen työvoiman saatavuuden ja alan vetovoiman näkökulmasta harjoittelujen kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää. Esimerkiksi sosiaalityön ja psykologian alan yliopistokoulutukset on jätetty harjoittelukorvauksia koskevan sääntelyn ulkopuolelle samalla, kun lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen sekä sote-alojen ammattikorkeakoulutuksen kustannukset korvataan palvelujärjestelmälle. Tampereen yliopisto tukee sosiaalityön ja psykologian koulutusten yhteistyöverkoston aloitetta, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tulisi ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin yliopiston sotealojen peruskoulutuksen käytännön opetuksen valtion koulutuskorvauksia koskevan valmistelun käynnistämiseksi.

Tampereen yliopisto on ollut mukana Sosnet-yhteistyössä toteuttamassa valtakunnallista ohjauskoulutusta sosiaalityöntekijöille. Yhteistyö on tärkeää laadukkaan harjoittelun toteuttamiseksi.

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Raportti sisältää monia hyviä ehdotuksia vetovoiman parantamiseksi sotealoilla, liittyen esimerkiksi hakijajoukon monipuolistamiseen ja laadukkaaseen harjoitteluun. Monet ehdotuksista on tunnustettu yliopistossa. Niiden tukeminen edellyttää tiiviin, tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmatyön tuen lisäksi myös yliopistotasoisia toimenpiteitä ja yhteyksiä palvelujärjestelmän toimijoihin. Yliopistotason toimenpiteillä voidaan edesauttaa myös esim aluimitoimintaa, urapolkujen tunnistamista ja markkinointia.

Palvelujärjestelmän toimivuuden näkökulmasta olisi hyödyllistä tarkastella koko sosiaali- ja terveysalan koulutusten kokonaisuutta, jotta päällekkäinen koulutus vältettäisiin, koulutuspolut olisivat sujuvia ja koulutus olisi tarkoituksenmukaisia myös alan vetovoiman kannalta.

Tampereen yliopisto tukee erilaisia yhteistyöhankkeita, joissa hyvinvointialueiden kanssa käynnistetään esimerkiksi yhteisvirkoja kehittämään ja koordinoimaan kliinistä käytännön opetusta.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

Hankkeessa on koottu osuvia näkökulmia jatkuvan oppimisen kehittämisestä sote-aloilla. TKI-toiminta ja siihen perustuva täydennyskoulutuksen kehittäminen on jatkuvaa yhteistyötä korkeakoulujen ja palvelujärjestelmien välillä, ja siten turvataan ajantasainen ja riittävä koulutus työntekijöille

Kommentti ehdotukseen 37: täydennyskoulutusta koskeva asetusvalmistelu on tarpeen. Sote-alojen jatkuvan oppimisen rakenteiden ja rahoituksen korjaaminen tulee olla seuraavan hallituskauden ohjelmassa.

Kommentti ehdotukseen 38: Hankkeessa on osuvasti tunnustettu, että hyvinvointialue ei muodosta riittävän laajaa tasoa koulutus ja TKI-toiminnan yhteistyölle. Eryityskysymysten osalta on tärkeää tehdä työnjakoa alueiden ja yliopistojen välillä, jolloin turvataan erikoisosaamisen hyödyntäminen mutta myös samalla varmistetaan, että eri puolilla Suomea on mahdollisuus saada koulutusta työssä tarvittaviin kysymyksiin.

Kommentti ehdotukseen 40: Ehdotus pienten osaamiskokonaisuuksien tuottamisesta on kiinnostava. Pienen osaamiskokonaisuuden käsite on kuitenkin varsin haastava, koska sen piiriin lukeutuvien koulutusten laajuus voi vaihdella hurjasti.

Kommentti ehdotukseen 41: Tampereen yliopisto on aktiivinen toimija Digivisio 2030 -hankkeessa ja suunnittelee sen täysimittaista hyödyntämistä osana opetussuunnitelmatyötään ja opetuksen toteuttamista.

Kommentti ehdotukseen 42: Täydennyskoulutuksen rahoituksen vahvistaminen on sotealojen osalta keskeistä.

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Ks. edellinen kohta.

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä (ehdotukset 43-50)

Tampereen yliopisto kannattaa ehdotuksia mielenterveyspalvelujen osaamistarpeiden kehittämisestä. Pohdittavaksi tulee, mikä on tutkintoon sisältyvää perusosaamista ja mikä puolestaan tutkinnon jälkeisen työkokemuksen ja täydennyskoulutuksen tuottamaa erikoisosaamista.

Kommentti ehdotukseen 50: Tampereen yliopisto kannattaa valmistelutyötä, joka tähtää opiskelijalle nykyistä huokeampaan koulutukseen.

Yliopistotasoiset erikoistumiskoulutukset on tarkastelussa jätetty huomiotta. Nämä tulisi huomioida yhtenä osaamistarpeisiin vastaavana koulutusväylänä ja niiden maksuttomaksi saamiseksi tulisi myös järjestää rahoitus.

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Tampereen yliopisto tarkastelee opetussuunnitelmatyössä kokonaisuudessaan ehdotusten 43-50 mukaisia toimenpiteitä. Esimerkiksi ehdotusten 47 (psykologikoulutus) ja 49 (sosiaalityöntekijäkoulutus) mukaisia toimenpiteitä arvioidaan ja valmistellaan osana nyt käynnissä olevaa opetussuunnitelmatyötä.

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

Ehdotukset ovat kannatettavia. Koulutussisältöjä, opetusmateriaaleja ja arviointia tulee kehittää yhdessä. Vuorovaikutusta tulee vahvistaa työelämän kanssa erityisesti monialaisessa yhteistyössä. Ehdotusten toteuttaminen edellyttää yhteistyötahojen tunnistamista, sekä tarkennettua suunnitelmaa ehdotusten toteuttamiseksi.

Toikkanen Kati
Tampereen yliopisto - Marja Sutela, koulutusvararehtori